सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधताको विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन विभाग अन्तरगत स्नातकोत्तर तह एम.एड दोस्रो वर्षको Ed-598 विषयको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

सरस्वती आचार्य

परीक्षा रोल नं. २१४००४७ /२०६६

त्रि.वि.द.नं. ९-३-२१४-१०६-२००७

शैक्षिक वर्ष : २०६४/०६५

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन विभाग

इन्द्रपुर, मोरङ

२०७१

त्रिभुवन विश्वविद्यालयद्वारा सम्बन्धप्राप्त

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

SUKUNA MULTIPLE CAMPUS

इन्द्रपुर, मोरङ ☎ M 021–545617

स्थापित : 2048

फ्याक्स : 021-545717

पत्र सङ्ख्या : E-mail: sukunac@yahoo.com

चलानी नम्बर : मिति :

....

विषय : सिफारिस पत्र ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, सुकुना बहुमुखी क्याम्पस स्नातकोत्तर तह (एम.एड.) द्वितीय वर्षको पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन मूल विषयको आवश्यकता पूरा गर्नको लागि छात्रा सरस्वती आचार्यले **सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधताको विश्लेषण** शीर्षकमा तयार पार्नु भएको शोधपत्र स्वीकृतिका लागि मूल्याङ्कन समितिमा पेस गरिएको छ ।

....

भोजराज घिमिरे

शोधनिर्देशक

मिति : २०७१/

त्रिभुवन विश्वविद्यालयद्वारा सम्बन्धप्राप्त

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

SUKUNA MULTIPLE CAMPUS

इन्द्रपुर, मोरङ ☎ M 021–545617

INDRAPUR, MORANG

स्थापित : 2048 फ्याक्स : 021–545717

E-mail:sukunac@yahoo.com

पत्र सङ्ख्या :

चलानी नम्बर :

मिति : ....

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय सुकुना वहुमुखी क्याम्पस, इन्द्रपुर मोरङ, पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्नक विषय लिई शिक्षाशास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तहमा अध्ययनरत छात्रा सरस्वती आचार्यले एम.एड्. द्वितीय वर्षको आंशिक आवश्यकता पूरा गर्नका लागि तयार गर्नु भएको **सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधताको विश्लेषण** शीर्षकको शोधपत्र मुल्याङ्कन गरी मूल्याङ्न समितिबाट स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

क्र.स.	नाम	पद	हस्ताक्षर
१.	लक्ष्मीकुमार श्रेष्ठ	सहायक क्याम्पस प्रमुख	....
२.	भोजराज घिमिरे	शोध निर्देशक	....
३.		बाह्य परीक्षक	....

मिति : २०७१/

कृतज्ञताज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यलय शिक्षा शास्त्र संकाय अर्न्तगत पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन विभाग स्नातकोत्तर तह दोश्रो वर्ष शोधपत्र लेखन कार्यको आशिंक आवश्यकता पूरा गर्न **सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रको विषयगत वैधताको विश्लेषण** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र तयार गरिएको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्र पुरा गर्न प्रारम्भ देखी अन्त्य सम्म नियमित सुपरिवेक्षण, मार्ग निर्देशन गर्नु हुने शोधनिर्देशक शिक्षण सहायक श्री भोजराज घिमिरे र अमुल्य सुझाव उप-प्राध्यापक श्री गणेशप्रसाद दहाल र शोधलाई आवश्यक सुझाव र स्वीकृति प्रदान गर्नु हुने विभागीय प्रमूख तथा क्याम्पस सहायक उप-प्रध्यापक श्री लक्ष्मीकुमार श्रेष्ठ ज्यूमा हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु साथै यस विभागका सम्पूर्ण आदरणीय गुरुहरुप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

अध्ययनको कममा तथ्यांक एवम् सुचना उपलब्ध गराएर सहयोग पुऱ्याउनु हुने नमुना छनौटमा परेका विद्यालयको प्र.अ., शिक्षकहरुप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । साथै अध्ययनको कममा अमूल्य सहयोग र सुझाव दिने मित्रहरूप्रति पनि आभार व्यक्त गर्दछु । शोधपत्र लेखन कार्यमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा निरन्तर सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण महानुभावलाई पनि हृदय देखिनै धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

अन्त्यमा यस शोध पत्रलाई कम्प्युटर टाइप गरी विषेश सहयोग पुऱ्याउने मोर्डन डिजिटल फोटो स्टुडियो तथा कम्युनिकेशन सेन्टरका प्रोपोराइटर श्री धर्मेन्द्र दुलाललाई पनि धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

सरस्वती आचार्य

शोधसार

सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधताको विश्लेषण सम्बन्धमा कसैबाट पनि कमी कमजोरी केलाउने जर्मको नभएकोले शोधकर्ताद्वारा **सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधताको विश्लेषण** सम्बन्धमा अध्ययन गरिएको छ। यस अध्ययनको उद्देश्य एस.एल.सी परीक्षामा सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रको पुनरावलोकन गर्नु, उक्त प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधताको विश्लेषण गर्ने र प्रश्नपत्रमा देखिएका समस्याहरू पहिचान गरी सुझावहरू प्रस्तुत गर्नु रहेको छ।

यस अनुसन्धान कार्यमा गुणात्मक अनुसन्धान विधिको प्रयोग गरिएको छ। तथ्याङ्क सङ्कलन गर्नको लागि प्रश्नावली लक्षित समूह छलफल तथा लिखित दस्तावेज जस्ता साधनको प्रयोग गरिएको छ। जनसङ्ख्या छनोटको लागि उद्देश्य उन्मुख छनोट विधिको प्रयोग गरी सुनसरी जिल्ला धरान नगरपालिकामा स्थित ५ वटा सामुदायिक विद्यालय, उक्त विद्यालयका ५ जना प्र.अ. र ५ जना विषय शिक्षकहरूलाई लिइएको छ। तथ्याङ्कको स्रोतको रुपमा प्राथमिक र द्वितीय स्रोतको प्रयोग गरिएको छ। तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्नको लागि लक्षित समूह छलफल विधिको लागि सामाजिक विषय शिक्षकको छनोट गरिएको छ।

सङ्कलित तथ्याङ्कहरूलाई विश्लेषण गर्दा पाठ्यक्रमले राखेका उद्देश्यलाई आधार मानि विशिष्टीकरण तालिकाको प्रयोग गरी निर्माण गरिएका प्रश्नपत्रलाई पुनरावलोकन गर्दा सबै एकाइबाट समान रुपमा प्रश्नपत्र निर्माण नभएको पाइयो। अति छोटो उत्तर आउने प्रश्न भनिएको भए पनि एक वाक्यमा पुरा नहुने गरेको पाइयो। त्यस्तै एउटै एकाइबाट दुईवटा प्रश्न राखिएको छ भने कुनै एकाइबाट एउटै पनि प्रश्न समावेश नभएको पाइयो। पाठ्यक्रमले राखेका उद्देश्य अनुरुप प्रश्नहरू निर्माण नभएको पनि पाइयो। कुनै एकाइबाट उद्देश्य एउटा राखिएको छ भने त्यसबाट धेरै प्रश्नहरू रहेको पाइन्छ। त्यस्तै कुनै एकाइबाट उद्देश्यहरू धेरै भएका तर प्रश्न भने एउटा मात्र भएको पाइयो। कतिपय प्रश्नहरू विद्यार्थीको वौद्धिक स्तरभन्दा माथि रहेको पाइयो। पाठ्यक्रमलाई आधार बनाएर निर्माण गरिएका पाठ्यवस्तुमा राखेका अभ्यास र क्रियाकलापहरू अनावश्यक रुपमा रहेको पाइयो।

यस्तै क्रियाकलापलाई आधार बनाएर निर्माण गरिएका प्रश्नहरू विद्यार्थीको क्षमता भन्दा माथि रहेको र कतिपय प्रश्नले शिक्षकलाई नै अन्यौलमा राख्ने गरेको पाइयो ।

यसरी पाठ्यक्रमले राखेका उद्देश्य अनुरुप विशिष्टीकरण तालिकालाई आधार मानेर एस.एल.सी. का प्रश्नपत्रहरू निर्माण गरिएको भनिएता पनि ती प्रश्नहरूलाई समय समयमा शिक्षकहरूले पुनरावलोकन गरी विद्यार्थीको रुचि, चाहाना अनुसार उनीहरूको वौद्धिक स्तर वृद्धि गर्ने खालको प्रश्नहरू निर्माण गरिएको खण्डमा प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधता रहेको पाउन सकिन्छ । पाठ्यवस्तुबाट अनावश्यक क्रियाकलापहरू हटाइ पाठलाई विस्तृत रुपमा राखि त्यसबाट वर्तमान परिप्रेक्ष अनुसार सम सामुयीक विषयवस्तुहरू समेटी प्रश्नपत्र निर्माण गरेमा अवश्य पनि प्रश्नपत्रमा विषयगत वैधता भएको पाउन सकिन्छ ।

विषयसूची

पृष्ठ संख्या

परिच्छेद एक : परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याको कथन ८

१.३ अध्ययनको औचित्य ९

१.४ अध्ययनको उद्देश्य १०

१.४ अनुसन्धानात्मक प्रश्न ११

१.५ अध्ययनको परिसीमा ११

परिच्छेद दुई : सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन र सैद्धान्तिक खाका

२.१ सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन १२

२.२ सैद्धान्तिक खाका १५

२.३ पुनरावलोकनको शैक्षिक उपायदेयता १६

परिच्छेद तीन : अध्ययन विधि र प्रकृयाहरु

३.१ अनुसन्धानात्मक ढाँचा १७

३.२ तथ्याङ्कको जनसंख्या र नमूना १७

३.२.१ नमूना छनोट विधि १७

३.२.२ नमुना छनोटको आधार १८

३.३ तथ्याङ्क संकलनका साधनहरु १८

३.४ तथ्याङ्क संकलनका स्रोतहरू १८

३.५ तथ्याङ्क संकलनका साधनहरूको वैधता १९

३.६ तथ्याङ्क संकलन प्रकृया १९

३.७ तथ्याङ्कको विश्लेषण प्रकृया १९

परिच्छेद चार :तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण

४.१. एस.एल.सी परीक्षामा सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्र पुनरावलोकन २०

४.१.१ सामाजिक अध्ययन विषयको २०६८ सालको एस.एल.सी. परीक्षाको प्रश्नपत्र २०

४.१.२ सामाजिक अध्ययन विषयको २०६९ सालको एस.एल.सी परीक्षाको प्रश्नपत्र २१

४.१.३ सामाजिक अध्ययन विषयको २०७० सालको एस.एल.सी परीक्षाको प्रश्नपत्र २१

४.२ एस.एल.सी परीक्षामा सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रमा विषयगत वैद्यताको विश्लेषण २२

४.३ एस.एल.सी परीक्षामा सामाजिक अध्ययन विषयको प्रश्नपत्रमा देखिएका समस्याहरु २५

४.३.१ प्रश्नपत्र संग सम्वन्धी समस्याहरु २५

४.३.२ शिक्षकसंग सम्वन्धी समस्याहरु २६

४.४ समस्या समाधानका उपायहरु २७

परिच्छेद पाँच : प्राप्ति, निष्कर्ष र सुझावहरु

५.१ प्राप्ति २८

५.२ निष्कर्ष २९

५.३ सुझावहरु २९

५.३.१ नीतिगत तह २९

५.३.२ कार्यान्वयन तह ३०

५.३.३ अनुसन्धानात्मक तह ३०

सन्दर्भ सामग्री

अनुसूचीहरू